

“Bütün ehl-i edyan ‘melekü’l-cibal, melekü’l-bihar, melekü’l-emptar’ gibi her nev’e göre birer melek-i müekkel, vahyin ilhamı ve irşadı ile bulunduğunu kabul ederek, o namlarla tesmiye ediyorlar.” Ehl-i edyan kimlerdir? Melek mefhumları ile açar mısınız?

Ehl-i edyan; semavî kitaplara inanan bütün insanları ifade eder. Zira bütün hak dinlerde **“meleklerle iman”**, imanın bir rüknü olarak yer almıştır.

Her bir dağa müekkel bir melek olduğu gibi, bütün dağlara müekkel bir melek de vardır. Keza, her bir denize müekkel bir melek olduğu gibi denizlerin tamamına müekkel melek de vardır. Aynı şekilde, her bir yağmur tanesine müekkel melek olduğu gibi, bütün yağmurlara müekkel bir melek de vardır.

Meleklerin nevileri de vazifeleri de nihâyetsizdir. Bunlardan bir kısmının vazifesi, mahlûkattaki ilâhî sanatları tefekkür etmek ve onların tesbihlerini temsil etmektir. Nur Külliyyatı’nda da ifade edildiği gibi, **“Mikâilal eyhisselam, şuursuz zikirleri şuurla temsil etmektedir.”**

Melekü’l-cibal: Dağlara vekâlet ve nezaret eden melekler demektir. Her insanda vazifeli melekler olduğu gibi, her bir dağa nezaret ve vekâlet eden melekler de vardır.

Melekü’l-bihar: Deniz ve okyanuslara vekâlet ve nezaret eden meleklerdir.

Melekü’l-emptar: Her bir yağmur damlasına müekkel ve nazır olan meleklerdir.

Erbâbü’l-envâ: Felsefeciler bu tabiri her bir türden mes’ul ve onu terbiye ve idare eden güç mânâsında kullanmışlardır. Yani her bir türe nezaret ve vekâlet eden melekleri o türün ilahı gibi kabul ediyorlar. Meleklerin varlığını hissedip kabul ediyorlar ama onları ilahlaştırdıkları için küfre ve şirke düşüyorlar.

Ukul-u aşere: Kelime olarak on akıl demektir.

Bir kısım eski ve sapık felsefecilere göre akl-ı evvel Allah'ın mahlûku olup ve bundan ikinci akıl, ikincisinden üçüncü akıldedikleri türemiştir. Son akıl da bu alemi idare etmektedir.

“Eski felsefenin bir düstur-u itikadiyesinden olan "Birden bir sudur eder." Yani, "Bir

zattan, bizzat bir tek sudur edebilir. Sâir şeyler vasıtalar vasıtası ile ondan sudur eder." diye, Ganiyy-i alel-ıtlak ve Kadir-i Mutlakı, âciz vasaite muhtaç göstererek, bütün esbaba ve vasaite, rububiyette bir nevi şirket verip, Halik-ı Zülcelâle "Akl-ı evvel" nâmında bir mahlûku verip âdeta sair mülkünü esbaba ve vasâite taksim ederek bir şirket-i azîme yol açan, şirket-alûd ve dalâlet-pişe o felsefenin düsturu nerede?.. Hükemânın yüksek kısmı olan İşrakıyyun böyle halt etseler; maddiyyun, tabiiyyun gibi aşağı kısımları ne kadar halt edeceklerini kıyas edebilirsin." (1)

Herbir nev'in bir mahiyet-i mücerrede-i ruhaniyeleri vardır: Her türü temsil eden, maddeden mücerred bir ruh ve güç vardır, anlayışı işrak felsefesinin bir görüşüdür.

(1) [Sözler, Yirmi Dokuzuncu Söz, Birinci Maksat, İkinci Esas.](#)